

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

In festo nativitatis feria I.

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

dilecti, sub potenti manu Dei humiliamini. ut extollat vos suo tempore, 1. Pet. 5. v. 6.

III. *Historica loci notatio*, ubi hæc omnia peracta fuerint, nempe in ripa Jordanis, ad quam situm erat oppidum Bethabara, sic dictum, quasi domus transitus, quia ibi fluvius iste vel vado, vel navigio trajici poterat, & multi ibi homines quotidie convenirent. Sine dubio tamen etiam in literali sensu my-

stica latet significatio, ut, quemadmodum Israelitæ olim in hoc loco per Jordanem in terram benedictam transiverunt: Ita nos quoque per baptismum cælestem patriam ingredimur, qui in ripa Jordanis à Johanne primum administrari cœpit. Vide Tit 3. v. 5. Gal. 3. v. 27. 1. Pet. 3. v. 21. Id quod tandem fiat per. J. C. Amen.

In Feflo Nativitatis Feria I.

Evangelium Luc. 2. v. 1. 15.

Genef. 5. v. 29. Lamech gaudet nato sibi filio Noacho, & hic, inquit, consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. Fefellit quidem Lamechum sua spes, tempus enim Messia nondum aderat Gal. 4. v. 4. Sed nos Christo nato merito gaudemus, qui verus Noah vel consolator est, desideratus nempe cunctis gentibus, Hagg. 2. v. 8. Et ut Noah tempore diluvii arcam ingrediens totum genus humanum ab interitu servavit: Ita Christus per incarnationem humanitatis nostræ arcam ingrediens ab æternæ damnationis diluvio universum genus humanum eripuit, & æternam redemptionem invenit, Ebr. 9. v. 12.

Hoc ipsum Feflo hodierno sancta mater Ecclesia ruminat, & ex prælecto Evangelio natales Christi celebrat. quod in duas partes dividi potest.

I. *Describit Christi nativitatem.*

II. *Promulgationis solemnitatem.*

J. J.

EXEGESIS.

Beatus populus, qui scit jubilationem, inquit David, Pf. 89. v. 16. Si unquam tempus fuit jubilandi, hæc quidem die illuxit, quam Dominus ideò fecit, ut exultemus & lætemur in ea, Pf. 118. v. 24. nam ille natus est, qui consolari debet omnes lugentes, & oleum gaudii pro luctu distribuit, Esa. 61. v. 3. Nativitas illa describitur in Evangelio prælecto juxta circumstantias.

I. Notetur tempus, quando Christus natus sit, & quidem dupliciter, 1. regimine sublato, cum Augustus Cæsar regnaret, & sceptrum à Judæis ablatum esset juxta vaticinium Jacobi, Gen. 49. v. 10. 2. Orbe descripto, id est, Imperio Romano subiecto. Judæi aliàs populus liber erant, & privilegio suo gaudebant: nemo tibi dominabitur, caput non cauda, supra & non subter eris, Deut.

B 2

Deut.

Deut. 28. v. 13. hinc Christo occinunt, Joh. 8. v. 33. Sed tempore nati Christi libertatem illam amiserant, & descriptione illâ publicè fatebantur, se Romani Imperii subditos esse. Quod in confirmationem fidei nostræ contra Judæos probè noverimus. Vide Diet. Anal. part. 1. p. 73. 74. seqq. ubi hanc doctrinam fusè pertractat.

II. *Locus*, ubi natus sit, nempe

1. *In oppidulo*, cui nomen Bethlehem, ut Micha prædixerat c. 5. v. 1. ubi nota 1. *Christi humilitatem*, qui non in Hierosolyma torius palæstinæ metropoli, sed in Bethlehem micropoli nasci voluit. Causa Luc. 16. v. 17. O igitur dignare humilis esse propter Deum, qui humilis esse dignatus est propter te, monet Augustinus. Si etiam in corde tuo Christus nasci debet per fidem, cujus intuitu tam recens nobis debet esse Christi nativitas, ut si hîc ipsa horâ natus fuisset, ut Lutherus dicere solebat. 2. *mysterii sublimitatem*. Bethlehem idem est quod domus panis. Bene igitur in Bethlehem nascitur Christus, ipse enim est, qui ait: Ego sum panis vitæ, qui de cælo descendit, inquit Gregorius. Qui hoc pane vescitur, huic mors in olla non nocebit, 2. Reg. 4. v. 40.

2. *In diversorio*, quod viatores sibi pro solatio applicent, dum in locis peregrinis pernoctare coguntur. Christus enim sanctificavit omnia diversoria suo ingressu, & ubique terrarum fidelibus suis adesse potest, ut exempla docent, Gen. 12. v. 1. seqq. & c. 26. v. 3. seqq. Exod. 2. v. 21. 1. Reg. 17. v. 10. 2. Reg. 4. v. 8.

3. *In stabulo*, Quia enim locus non erat in diversorio præ multitudinem hominum ibi divertentium, Maria cum Iosepho in stabulum secedere cogitur. Hinc Cyprianus, Exigua est magni pompa puerperii.

Civitas parva, domus paupercola, suppellex exigua, mater in fœno, filius in præsepio. Vide ne offendatis paupertate Christi. Nam propter te factum est, 2. Cor. 8. v. 9.

III. *Genus*, quod describitur hîc

1. *Ratione stirpis*. Nam de Iosepho dicitur, quod fuerit ex domo & familia David. Quia igitur Maria uxor erat ipsi desponsata, ut in textu est, sequitur ipsam quoque Mariam ex eadem domo & familia fuisse, juxta expressam legem, Num. 36. v. 6. Ergo Christus est Filius David, adeoque verus Messias, 2. Sam. 7. v. 12. Psal. 132. v. 11. Act. 2. v. 30. Jer. 33. v. 15.

2. *Ratione matris*, quæ Maria dicitur, & Iosepho quidem desponsata erat, sed nondum convenerant, ideoque prægnans erat non à Iosepho, sed à Sp. Sancto, Matt. 1. v. 18. 20. debebat enim Christus à Virgine nasci, Esa. 7. v. 14. sine virili semine, Luc. 1. v. 34. 35. contra naturæ ordinem, Jer. 31. v. 22.

Notate 1. *Conjugati*. Christus enim à desponsata virgine nasci voluit. Ergo in statu estis non carnali, sed licito & honesto, qui secus docet, doctrinam dæmoniorum profertur, 1. Timoth. 4. v. 3. 2. *Desolati*. Salvatorem habetis omnipotentem, qui contra naturæ ordinem clauso utero nasci potuit, & adhuc superabundanter facere potest plus quàm petimus & intelligimus, Eph. 3. v. 20. Huic confidete, & rebus omnibus desperatis dicite cum Ezech. c. 37. v. 3. Tu nosci modum Domine, nam magnus consilio, Ier. 32. v. 19. & novit pios de tentatione eripere, 2. Pet. c. v. 9.

IV. *Modus*, ubi

1. *Partus consideratio*. Nam consuetudo tempore, humano etiam more peperit Maria clauso tamen ventris cubiculo, Ezech. 44. v. 22.

2. *Fascia*

2. *Fasciarum Explicatio*, quæ laceræ fuerunt & obsoletæ, his ipsa sine obstetricis vel aliarum muliercularum adminiculo infantem suum involvit. O summam paupertatem & miseriam. Sed quadrat huc typus Jacobi, qui pellibus hædorum à matre Rebecca vestiebatur, ut benedictionem ab Isaaco consequeretur, Gen. 27. v. 6. 15.

3. *Cunarum contemplatio*, nam in præsepi reclinavit eum, scribit porro S. Lucas in Evangelio. O dulces Cunas, ò beatum præsepium, in quo salus mundi jacet. Cuna & præsepium hoc sunt verbum & Sacramenta, ibi puer ille delectabilis adhuc invenitur, scrutamini igitur Scripturas, Joh. 8. v. 39.

De Secundo.

Jam sequitur altera pars Evangelii, qua continetur

I. *Angelorum apparitio*, quæ describitur.

1. *Ratione objecti*. Nam pastores erant in ea regione, inquit Lucas, vigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suum, his apparet angelus Domini multitudine cælesti stipatus, & nativitatem Christi, posthabitis Sacerdotum principibus & prælatis Hierosolymitanis, primo omnium annunciat. Nam non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, I. Cor. 1, v. 26.

2. *Ratione adjuncti*, fuit enim

1. *Nocturna*. Coram Deo tenebræ non obscurantur, sed nox sicut dies illuminatur, Psal. 139. v. 12. Si igitur in tenebris sedes, noli timere, Dominus lux tua, Ps. 27. v. 1. noctu videbat Jacob scalam cæli, & an-

gelos descendentes, Gen. 28. v. 12. noctu comitabatur Deus Israelitas in columna ignis, Exod. 13. v. 21. noctu apparebat Iosepho & fugam præcipiebat, ne infans ab Herodo interficeretur, Matt. 2. v. 13. hinc David, Ps. 121. v. 4. Ecce non dormitat neque dormit, qui custodit Israel, &c.

2. *Improvisa*, quod vocula ecce, quæ admirationis signum est, satis indicat, ut & pastorum timor & percussio. Deus enim differt quandoque suum auxilium, sed tandem venit *τοῦτο μὴ χαλῶς*, & ita juvat, *daß jederman sagen muß/ das hat Gott gethan/ und mercken/ daß sein Werck sey*, ut Lutherus pulchrè vertit, Ps. 64. v. 10. Exempla sunt I. Sam. 23. v. 25. seqq. 2. Reg. 6. v. 15. 17. Act. 12. v. 7. Joh. 20. v. 19. Ergo confide Deo, qui adiutor est in opportunitate, Ps. 9. v. 10.

3. *Splendida*. Nam claritas Domini circumfulgebat ipsos, inquit Evangelista. In tali claritate apparebat etiam Angelus Gabriel Danieli, c. 10. v. 6. Angeli enim sunt flammæ fulgentes, Pl. 104. v. 4. videte ergò vos mei, quam claritatem habitura sunt corpora nostra in vita æterna: nam *io d'ysel-zer* erimus, Matt. 22. v. 30.

II. *Habita Concio*, quæ tribus partibus absolvitur.

1. *Est exhortatio*, quæ tristitiam omnem ex pastorum animis secedere jubet. Adam lapsus abscondebatur se in horto paradisi, ex timore, ut ipse fatetur, Gen. 3. v. 10. nolite timere, venit alter Adam reparaturus quod primus Adam destruxerat, Rom. 5. v. 18.

2. *Annexaratio*, cur non debeant timere, videlicet.

1. *propter nuncii hilaritatem*. Nam bonus est nuncius, qui hodie venit, Ergò etiam lætum nuncium audacter ab eo expectare possumus, non quale Gen. 37. v. 32.

2. Sam. 18. v. 32. aut. Job. 1. v. 14. seqq. aut hodie plerunque de becillis tumultibus ad nos defertur, sed talem in quo conscientia nostra meritò acquiescere potest.

2. *Propter Salvatoris nativitatem.* Captivi detinebamur sub potestate tenebrarum, Col. 1. v. 13. sed ecce, Salvator adest, Ebr. 2. v. 14.

3. *Propter meriti universalitatem.* Nam omni populo gaudium illud annunciat, nemo excluditur, quia Christus Salvator est omnium, maximè fidelium, 1. Tim. 4. v. 10.

3. *Specialis notatio.* Et hoc vobis signum, inquit Angelus, invenietis infantem fascis involutum, & in præsepi positum. Videte charissimi, humilitas & paupertas sunt signum recens nati infantuli. Ubi igitur superbia regnat, domicilium Christus non habet, Eja. 57. v. 15.

III. *Artificiosa Cantio*, quæ tribus constat versiculis.

1. *Glorificatio.* Nam Deo in excelsis gloriam tribuunt, nempe gloriam justitiæ,

cui Christus satisfecit, Matth. 3. v. 15. misericordiæ, quam missione filii prædicavit, Rom. 5. v. 8. veritatis & constantiæ, quam promissionem præstando servavit, Gal. 4. v. 4. sapientiæ & omnipotentæ, quâ mirabile fecit consilium & magnificavit justitiam, Esa. 28. v. 29.

2. *Congratulatio*, quod pax in terris per Christum instaurata floreat. Ipse enim est princeps pacis, Esa. 9. v. 6. & dirigit pedes nostros in viam pacis, Luc. 1. v. 79.

3. *Apprecatio.* Nam beneplacitum optant hominibus tam divinum in Christo, Eph. 1. v. 6. quam humanum in Deo Deique verbo, ut libenter audiant, in Christo ut fide apprehendant, in angelis ut eorum virtutes imitentur, in piis & pauperibus, ut ipsorum inopiæ subveniant. Vide Meiss. in Medit. super hunc locum Fer. II. Nat. Qui enim in Domino delectatur, omnes concupiscentias cordis sui accipiet, Psal. 37. v. 4.

Feria II. Nativitatis

Evangelium. Matth. 23. v. 34. usque ad fin.

EXod. 4. vers. 25. Zipora Mosen vocat Sponsum sanguinum propter circumcisionem filii sui. Vide ibi glossam Lutheri marginalem. Christus verè est Sponsus sanguinum, & Ecclesiam, quam sibi sponsavit in fide, Ol. 2. v. 19. sanguine fundat, fœcundat & conservat in hoc mundo. Hinc Sponsa Cant. 5. v. 10. Amicus meus candidus & rubicundus. Testatur illud historia Ste-

phani protomartyris, quæ fariâ secunda Nativitatis explicari solet in Ecclesia, imò prælectum Evangelium, in quo Christus de occisione, crucifixione, flagellatione & lapidatione discipulorum suorum concionatur.

Habet autem tres partes.

I. Est *Gratia Christi ineffabilis.*

II. *Ingra-*